

POSTANOWIENIE

Dnia 27 września 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Renata Żywicka

w sprawie z odwołania R. D.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w K.
o objęcie ubezpieczeniem,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 27 września 2023 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie
z dnia 1 czerwca 2022 r., sygn. akt III AUa 281/18,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. przyznaje od Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Krakowie) na rzecz adwokata A. K. kwotę 240 zł (dwieście czterdzieści złotych) powiększoną o stawkę podatku od towarów i usług tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej R. D. z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

(G.Z.)

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 1 czerwca 2022 r. Sąd Apelacyjny w Krakowie w sprawie z odwołania R. D. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Krakowie w przedmiocie objęcia ubezpieczeniem jako osoby prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą, oddalił apelację odwołującego się od wyroku

Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 19 października 2017 r., którym oddalono odwołanie.

Odwołujący się wniósł skargę kasacyjną od powyższego wyroku Sądu Apelacyjnego, zaskarżając ten wyrok w części dotyczącej pkt 1 i 3. Skarżący wniósł o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w zaskarżonym zakresie oraz przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania. Reprezentujący skarżącego pełnomocnik z urzędu wniósł o zasądzenie wynagrodzenia oraz zwrot kosztów postępowania kasacyjnego tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w tym opłaty od skargi kasacyjnej w wysokości 30 zł, które dotychczas nie zostały pokryte przez skarżącego w żadnym zakresie.

Zaskarżonemu wyrokowi skarżący zarzucił naruszenie prawa materialnego: art. 6 ust. 1 pkt 5 w związku z art. 13 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 1009 ze zm.; dalej: ustawa systemowa) w związku z art. 5 k.c., polegające na niewłaściwej jego wykładni, oderwanej od literalnego brzmienia powołanego przepisu w brzmieniu obowiązującym do 19 września 2008 r., w myśl którego osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą, nieposiadająca innego tytułu podlegania ubezpieczeniom podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności do dnia zaprzestania jej wykonywania i uznanie, że skarżący został objęty obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym z tytułu pozarolniczej działalności gospodarczej, co stanowi nadużycie prawa podmiotowego i jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego, a w szczególności z poszanowaniem zasad jednolitości wykładni prawa i rażąco narusza prawa skarżącego.

Skarżący podniósł również zarzut naruszenia przepisów prawa procesowego, mającego istotny wpływ na wynik sprawy: 1) art. 365 § 1 k.p.c. w związku z art. 366 k.p.c., polegające na błędnym przyjęciu, że sprawa związana z ustaleniem niepodlegania przez skarżącego ubezpieczeniu społecznemu rolników z dniem 1 kwietnia 2003 r., została prawomocnie osądzona w innym postępowaniu (wyrok Sądu Okręgowego w Krakowie, VII U 3035/07, wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie, III AUa 914/09 oraz orzeczenie Sądu Najwyższego, I UK 39/10) co ma wpływ na wynik niniejszej sprawy, w następstwie czego niezasadnie uznano, że

R.D. został objęty obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym z tytułu pozarolniczej działalności gospodarczej; 2) art. 232 k.p.c. zd. 2 w związku z art. 129 § 4 k.p.c. i w związku z art. 48b ust. 3 ustawy systemowej, polegające na zaniechaniu przeprowadzenia postępowania dowodowego z urzędu i przyjęcie za podstawę zaskarżonego wyroku wyłącznie ustaleń uprzednio wydanego wyroku, mimo że przeprowadzenie dowodów z dokumentacji KRUS w zakresie objęcia tudzież braku podstaw do objęcia skarżącego ubezpieczeniem społecznym rolników, stanowiło okoliczność szczególnie uzasadnioną i istotną.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał się na istnienie w sprawie potrzeby wykładni przepisów prawa materialnego budzących poważne wątpliwości i rozbieżności w orzecznictwie sądów, art. 365 § 1 k.p.c. i art. 366 k.p.c. w kontekście wcześniej zapadłego rozstrzygnięcia, dotyczącego ustalenia niepodlegania przez skarżącego ubezpieczeniom społecznym rolników, jako objętego powagą rzeczy osądzonej i w konsekwencji uznanie, że podlegał on obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu z tytułu pozarolniczej działalności gospodarczej, wbrew zasadzie prawomocności materialnej, ponieważ wcześniejsze rozstrzygnięcie nie zapadło pomiędzy tymi samymi stronami i nie może być objęte prawomocnością, jak również wbrew normie art. 6 ust. 1 pkt 5 w związku z art. 13 pkt 4 ustawy systemowej, w brzmieniu obowiązującym do dnia 19 września 2008 r., że skarżący został objęty obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym z tytułu pozarolniczej działalności gospodarczej, co jest sprzeczne z zasadami współzycia społecznego określonymi w art. 5 k.c., w szczególności z zasadą jednolitości wykładni prawa i stanowi nadużycie prawa podmiotowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego. Rozpoznanie skargi kasacyjnej

następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c. i tylko w przypadku przekonania Sądu Najwyższego przez skarżącego, za pomocą jurydycznej argumentacji, że zachodzi publicznoprawna potrzeba rozstrzygnięcia sformułowanego w skardze zagadnienia prawnego przy jej merytorycznym rozpoznawaniu.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. Przesłanka ta nie została jednak spełniona.

Stosownie do utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego, oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na twierdzeniu o istnieniu potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 23 maja 2018 r., I CSK 31/18, LEX nr 2508113; z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, LEX nr 424365). Konieczne jest wykazanie przez skarżącego, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, wyjaśnienie na czym one polegają, ich uzasadnienie, a także wskazanie rozbieżnych wariantów interpretacyjnych, z odwołaniem się do dotychczasowych poglądów orzecznictwa i dostępnego piśmiennictwa (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 571/17, LEX nr 2497706), a w szczególności przytoczenie i poddanie analizie rozbieżnych orzeczeń sądów w celu wykazania, że rozbieżności te mają swoje źródło w różnej wykładni przepisu, bądź też przedstawienia argumentów wskazujących, że wykładnia przeprowadzona przez sąd drugiej instancji sprzeczna jest z jednolitym stanowiskiem doktryny lub

orzecnictwa Sądu Najwyższego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2018 r., III UK 123/17, LEX nr 2496319).

Skarżący nie zdołał wykazać występowania w sprawie wskazanej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W sprawie nie występuje potrzeba wykładni przepisów, gdyż Sąd Najwyższy odnosił się już do powoływanych zagadnień we wcześniejszym orzecnictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu, mające wynikać z uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14, LEX nr 1652383; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 września 2022 r., II USK 57/22, LEX nr 3485699).

Zgodnie z art. 365 § 1 k.p.c. orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby. W orzecnictwie wskazuje się, że z prawomocnością orzeczenia sądowego (zarówno w ujęciu materialnym, jak i formalnym) związana jest powaga rzeczy osądzonej (art. 366 k.p.c.), przy czym jest to konstrukcja prawna odmienna - choć ściśle powiązana - z regulacją art. 365 § 1 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2019 r., II PK 92/18, LEX nr 2665143 i cytowane tam orzecznictwo). Wyrok prawomocny ma powagę rzeczy osądzonej tylko co do tego, co w związku z podstawą sporu stanowiło przedmiot rozstrzygnięcia, a ponadto tylko między tymi samymi stronami. Natomiast moc wiążąca orzeczenia (art. 365 § 1 k.p.c.) może być rozważana jedynie wtedy, gdy rozpoznawana jest inna sprawa niż ta, w której wydano poprzednie orzeczenie oraz gdy kwestia rozstrzygnięta innym wyrokiem stanowi zagadnienie wstępne. Moc wiążąca prawomocnego orzeczenia Sądu charakteryzuje się dwoma aspektami. Pierwszy z nich odnosi się tylko do faktu istnienia prawomocnego orzeczenia. Ten aspekt występuje, gdy w poprzednim postępowaniu, w którym zapadło prawomocne orzeczenie, nie brała udziału choćby jedna ze stron nowego postępowania, a nie jest ona objęta prawomocnością rozszerzoną. Nie można bowiem takiej strony obciążać dalszymi skutkami wynikającymi z prawomocnego orzeczenia. Drugi aspekt mocy wiążącej prawomocnego orzeczenia jest określony jako walor prawny rozstrzygnięcia

(osądzenia) zawartego w treści orzeczenia. Jest on ściśle związany z powagą rzeczy osądzonej (art. 366 § 1 k.p.c.) i występuje w nowej sprawie pomiędzy tymi samymi stronami, choć przedmiot obu spraw jest inny. W nowej sprawie nie może być wówczas zastosowany negatywny (procesowy) skutek powagi rzeczy osądzonej, polegający na niedopuszczalności ponownego rozstrzygnięcia tej samej sprawy. Występuje natomiast skutek pozytywny (materialny) rzeczy osądzonej przejawiający się w tym, że rozstrzygnięcie zawarte w prawomocnym orzeczeniu (recz osądzona) stwarza stan prawny taki, jaki z niego wynika. Sądy rozpoznające między tymi samymi stronami nowy spór muszą przyjmować, że dana kwestia prawna kształtuje się tak, jak przyjęto to w prawomocnym, wcześniejszym wyroku, a więc w ostatecznym rezultacie procesu uwzględniającym stan rzeczy na datę zamknięcia rozprawy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 2009 r., II CSK 12/09, LEX nr 515722). Taka jest treść prawomocnego orzeczenia, o którym stanowi art. 365 § 1 k.p.c., a więc treść wyrażonej w nim indywidualnej i konkretnej normy prawnej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 czerwca 2009 r., II PK 302/08, LEX nr 513001). W kolejnym postępowaniu, w którym pojawia się ta sama kwestia, nie może być ona już ponownie badana. Związanie orzeczeniem oznacza zatem zakaz dokonywania ustaleń sprzecznych z uprzednio osądzoną kwestią, a nawet niedopuszczalność prowadzenia w tym zakresie postępowania dowodowego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2007 r., II CSK 452/06, OSNC-ZD 2008 Nr 1, poz. 20 oraz uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 listopada 2008 r., III CZP 72/08, OSNC 2009 Nr 2, poz. 20).

Przedmiotem rozpoznania w niniejszym postępowaniu była prawidłowość wydanej przez organ rentowy decyzji w przedmiocie podlegania odwołującego się, jako osoby prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą, obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu od dnia 1 września 2003 r. Fakt prowadzenia przez odwołującego się w spornym okresie działalności gospodarczej nie był kwestionowany. Odwołujący powoływał się natomiast na podleganie rolniczemu ubezpieczeniu społecznemu, wyłączające obowiązek ubezpieczenia jako osoby prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą. Jednakże jak wskazał Sąd Apelacyjny ustanie ubezpieczenia społecznego rolników wobec odwołującego się w okresie od 1 kwietnia 2003 r. zostało prawomocnie

przesądzone w postępowaniu wywołanym wniesieniem przez odwołującego się odwołania od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z dnia 20 listopada 2007 r.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej, udzielonej odwołującemu się w postępowaniu kasacyjnym, orzeczono w myśl § 15 ust. 2 i § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 68) w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 kwietnia 2020 r., SK 66/19 (Dz.U. z 2020 r., poz. 769).

[SOP]

[a!]